KOŚCIÓŁ I PRAWO 5(18) 2016, nr 2, s. 219-226
http://dx.doi.org/10.18290/kip.2016.5.2-13

Anna Słowikowska
Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA *CHRZEŚCIJAŃSKA KONCEPCJA EUROPY I POLSKI W PERSPEKTYWIE NAUCZANIA KARD. JOSEPHA RATZINGERA / BENEDYKTA XVI* BYDGOSZCZ, 6 KWIETNIA 2016 ROKU

W dniu 11 czerwca 2012 r. utworzono w Polsce Centrum Studiów Ratzingera. Otwarcie Centrum było owocem współpracy Fundacji Watykańskiej Joseph Ratzinger – Benedykt XVI i Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, która formalnie przypieczętowana została podpisaniem umowy o współpracy 23 kwietnia 2012 r. Zgodnie z założeniem, celem Centrum jest promowanie wiedzy i studiów z zakresu teologii i nauczania kard. J. Ratzingera, organizowanie i wspieranie konferencji naukowych, wyróżnianie naukowców i studentów, koordynowanie współpracy uczelni w Polsce z ośrodkami zagranicznymi. Z tej racji, w ramach działalności Centrum, w dniu 6 kwietnia 2016 r. zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową pt. *Chrześcijańska koncepcja Europy i Polski w perspektywie nauczania kard. Josepha Ratzingera / Benedykta XVI*, którą rozpoczęto cykl seminariów na temat działalności naukowo-badawczej kard. Ratzingera. Organizatorami konferencji byli: diecezja bydgoska, Fondazione Vaticana Joseph Ratzinger – Benedetto XVI, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Urząd Miasta Bydgoszczy. Wydarzenie odbyło się w Auditorium Maximum KPSW.

Otwarcia Konferencji dokonała Rektor KPSW, dr Helena Czakowska, prof. KPSW. Powitała zaproszonych gości, w szczególności m.in. kard. Tarcisio Bertone, emerytowanego Sekretarza Stanu Stolicy Apostolskiej, pierwszego doktora *honoris causa* KPSW; abp. Wojciecha Polaka, Prymasa Polski; bp. Jana Tyrawę, pasterza diecezji bydgoskiej; Beatę Kempę, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów; Bartłomieja Szrajbera, posła V kadencji Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej; Piotra Całbeckiego, Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego; prof. dr. Christiana Schallera, Dyrektora Instytutu Papst Benedikt XVI Regensburg, laureata Nagrody Ratzingera w 2013 r.; ks. prof. dr. hab. Waldemara Chrostowskiego, kierownika Katedry Egzegezy Starego Testamentu w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, laureata Nagrody Ratzingera w 2014 r. Pani Rektor zauważyła, że konferencja ta jest szczególna, ponieważ potrzeba zainicjowania dyskursu naukowego w takim wymiarze powstała z inicjatywy wielu środowisk. Przypomniała dewizę kard. Ratzingera i jednocześnie hasło pontyfikatu Benedykta XVI: „Współpracownicy prawdy" (*Cooperatores veritatis*). Celem tych słów – według Benedykta XVI – jest pomoc w znalezieniu odpowiedzi na pytanie: jak żyć

i akceptować teraźniejszość, ponieważ błędy, które narosły wokół fundamentu wiary są przyczyną kryzysu chrześcijaństwa. Poleciła także, aby nigdy nie zatracać w pamięci prawdy, godności człowieka i rodziny. Następnie podziękowała wszystkim, którzy przyczynili się do zrealizowania tego wydarzenia, tj. komitetowi naukowemu i organizacyjnemu oraz pracownikom administracyjnym. Jako gospodarz miejsca, życzyła prelegentom, gronu naukowców i uczestnikom owocnych obrad oraz wrażeń z pobytu w tej Szkole, siedzibie Centrum Studiów Ratzingera.

Z okazji otwarcia konferencji, głos zabrały także inne osoby. Poseł Szrajber odczytał list Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Andrzeja Dudy, w którym Pan Prezydent napisał m.in., iż przyjęcie chrześcijaństwa przez Polskę było opowiedzeniem się po stronie uniwersalnych wartości etycznych. Z kolei bp Tyrawa wyraził radość z tego, że KPSW po raz kolejny otworzyła swoje podwoje dla różnych gremiów umożliwiając im swobodny dyskurs. Odczytał także list abp. Stanisława Gądeckiego, w którym Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, nawiązując do problematyki konferencji, napisał: „zamachy terrorystyczne każą nam dostrzegać w nauczaniu Benedykta XVI prorocką wizję rozdroża Europy". Zbigniew Ostrowski, Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego poinformował o podjęciu uchwały w sprawie ustanowienia św. Jana Pawła II patronem województwa kujawsko-pomorskiego i skierowaniu listów intencyjnych do biskupów dotyczących wydania dekretu w tej sprawie. Następnie Roman Czakowski, Prezydent KPSW dokonał wręczenia medali jubileuszowych z okazji 15-lecia istnienia Szkoły. Medale otrzymali: kard. T. Bertone, B. Kempa i abp W. Polak.

Konferencja składała się z sesji plenarnej, podzielonej na dwie części, w których łącznie wysłuchano siedmiu wystąpień oraz sesji roboczych, skoncentrowanych w sześciu panelach. Sesji plenarnej przewodniczył ks. dr hab. Tadeusz Guz, prof. KUL.

Pierwszy głos zabrał Prymas Polski. Zauważył, że tematyka konferencji wpisuje się w 1050 rocznicę chrztu Polski. Data 14 kwietnia 966 r. jest symbolicznym początkiem Polski w chrześcijańskiej Europie. Abp Polak powiedział, że informacje zawarte w kronikach są na tyle precyzyjne, aby stwierdzić, że w 965 r. Dąbrówka przybyła do Polski, a w 966 r. książę Mieszko został ochrzczony i stopniowo następowało przyłączanie kolejnych terenów do Księstwa Polan. W wystąpieniu Prymas powiedział, że źródłem chrzcielnym Polski jest Gniezno; źródło to zostało przypieczętowane, ponieważ położona w nim została pieczęć męczennika – św. Wojciecha, Europejczyka. Podkreślił, że zrąb tożsamości europejskiej związany jest z chrześcijaństwem.

Wprowadzenia w problematykę konferencji dokonał ks. dr Mariusz Kuciński, prof. KPSW, Dyrektor Centrum Studiów Ratzingera. Zauważył, że w czasie konferencji w KPSW gości dwóch laureatów Nagrody Ratzingera – prof. Schallera i ks. prof. Chrostowskiego (jedyny Polak w gronie laureatów). Postawił również pytanie: czym jest Fundacja Watykańska Joseph Ratzinger – Benedykt XVI i Centrum Studiów Ratzingera? W odpowiedzi stwierdził, iż jest to inwestycja w przyszłość. Fundacja powołana została w 2010 r. i m.in. funduje stypendia doktoranckie, co

uzasadnia tezę, że jest inwestycją w przyszłość. J. Ratzinger wiedzy nie zachował dla siebie, ale przekazał ją następcom. O Europie w 2004 r. napisał, że w czasie swojego największego sukcesu wydaje się być ona pusta wewnątrz.

Z kolei B. Kempa w przemówieniu odniosła się do moralności chrześcijańskiej. Wspominała również o 1050 rocznicy chrztu Polski, z której wszyscy jesteśmy dumni. Stwierdziła, że aktualnie nikt nie wątpi w chrześcijańskie korzenie Europy, bo one stanowią jej podstawę. Chrystus jest sprawcą ducha Europy. Nie można się lękać, ponieważ zło posuwa się tak daleko, na ile mu się pozwoli. Trzeba nieustannie mówić o: osobie, rodzinie, bliźnim, społeczeństwie obywatelskim, dobru wspólnym, prawach człowieka. Cytując kard. Ratzingera powiedziała: „Moralność, której uczy Kościół, nie jest specjalnym obciążeniem dla człowieka, lecz próbą obrony człowieka przed jego zniszczeniem".

Następnie wystąpił kard. T. Bertone. Przedstawił wykład pt. *Od Papieża Benedykta XVI do Papieża Franciszka. Kontynuacja i rozwój działalności duszpasterskiej i dyplomatycznej*. Na początku jednak odczytał list Benedykta XVI, który papież skierował do uczestników konferencji[1]. Benedykt XVI napisał: „nie chodziło mi o to, aby rozwijać własną teologię, ale zawsze chciałem służyć wierze". Kard. Bertone podkreślił, że zdanie to należy połączyć z Janem Pawłem II, który, umierając, wezwał do siebie kard. Ratzingera – swojego przyjaciela i współpracownika, wyciągnął rękę, by go pobłogosławić; obydwaj nic nie mówili. Kontynuując wystąpienie, kard. Bertone zauważył, że Benedykt XVI przewidział pewne reformy papieża Franciszka. Był ostatnim papieżem, który brał udział w Soborze Watykańskim II i opracowaniu niektórych, ważniejszych dokumentów. Od początku pontyfikatu skupiał się na sytuacji w Europie. Pragnął dać uzasadnienie wiary niewierzącym oraz tym, którzy ją utracili. Nauczał, że wiara jest racjonalna, a nie instynktowna lub pasywna. Nie jest czystym posłuszeństwem, lecz twórczą postawą. Dążył do oczyszczenia Kościoła ze wszystkich „brudów", by był bardziej zjednoczony, święty i czysty. Mówił, że w historii Kościoła istniały tendencje mające na celu separację Kościoła elit od Kościoła nizin. W pontyfikacie Benedykta XVI była dostrzegalna promocja działalności informacyjnej i formacyjnej w Kurii Rzymskiej, ale rozpoczęło się to jeszcze, gdy był prefektem Kongregacji Nauki Wiary. Zdaniem kard. Bertone, dziedzictwo, jakie zostało po J. Ratzingerze – Benedykcie XVI jest bogate w kilku aspektach: teologicznym, antropologicznym, duchowym, a nawet prawnym. Wprowadził dyskurs o wierze do księgarni świeckich (książka *Jezus z Nazaretu* – 8 mln sprzedanych egzemplarzy w 163 krajach); był pedagogiem i wyjątkowym nauczycielem dla młodzieży i dzieci. Promował rozwiązania ich problemów przez pryzmat wiary. W kontekście przekazywania świadectwa od Benedykta XVI do Franciszka, kard. Bertone stwierdził: „nie dostrzegam żadnych róż-

[1] List napisany został przez papieża w języku niemieckim. Datowany jest na 31 marca 2016 r. Sporządzony został w Watykanie (Vatikanstadt). W lewym górnym rogu informacja o autorze podana została w języku łacińskim i jest następująca: *Benedictus XVI Papa emeritus*. Tłumaczenie polskie listu na konferencji przedstawił bp Tyrawa.

nic w nauczaniu moralnym obydwu papieży. Papieże u podstaw konstrukcji społecznej umieszczali ludzką wolność". Kardynał odniósł się także do kwestii dyscyplinarnych. Podkreślił rozwój prawodawstwa wobec nadużyć seksualnych (*Normae de gravioribus delictis*). Stwierdził: „Według mnie, Kościół interweniował w tych sprawach stopniowo, ale zdecydowanie, czego nie spotyka się u władz publicznych. Tymi sprawami Kościół zajmuje się od ponad 20 lat. Aspekt represyjny doprowadził do rozwoju bardzo surowych przestępstw (…). W dniu 22 marca 2014 r. papież Franciszek utworzył specjalną Komisję ds. Ochrony Nieletnich". Emerytowany Sekretarz Stanu mówił także o zmianach organizacyjnych w strukturach kościelnych i przekazie Słowa Bożego: „Papież Franciszek aktualnie reformuje Kurię Rzymską, ale papież Benedykt XVI to zainicjował w aspekcie zjednoczenia poszczególnych dykasterii i większej współpracy między nimi (…). Ważne jest to, by najpierw głosić Słowo Boże zamiast skupiać się na reformach. Wystarczy pomyśleć o codziennych homiliach, chociażby w Domu św. Marty, co bierze się z głębokich przemyśleń. Przede wszystkim działalność Franciszka bierze się z medytacji Słowa Bożego i dopiero na tej bazie podejmuje on decyzje". Kard. Bertone postawił także pytanie: „czy Kościół powinien odpowiadać na zmiany społeczne, jak wzywał do tego papież Jan XXIII, czy ma je potępić, jak Pius IX?". Ponadto Kardynał podkreślił, że szereg dokumentów wydanych przez Kongregację Nauki Wiary zostało zignorowanych przez media i przez wiernych. Nawet kapłani nie informują o nich wiernych. Dlatego uniwersytety katolickie, Papieska Akademia Nauk, Centrum Studiów Ratzingera są zobowiązane do dostrzeżenia tego nauczania i podtrzymywania go wśród wiernych, by „życie religijne wyszło z zakrystii". Kończąc wystąpienie, kard. Bertone powiedział: „Nauczanie Benedykta XVI ujawnia silną i wyjątkową postawę pasterza, którym pozostaje on nawet po oddaniu rządów w Kościele".

Prof. Ch. Schaller, sekretarz oryginalnego wydania *Opera omnia* J. Ratzingera –Benedykta XVI zaprezentował wykład pt. *Die Modernität eines vernünftigen Glaubens. Joseph Ratzinger / Benedikt XVI und die Fragen der Gegenwart* (*Nowoczesność wiary rozumnej. Joseph Ratzinger / Benedetto XVI a problemy współczesności*). Profesor postawił pytanie: czym jest świat? Odpowiedział, że według Ratzingera jest to coś, co człowiek zastaje i nie podlega jego zdolności do kształtowania. Świat jest więc dziełem Boga. W naszych czasach jednak świat nie jest tylko stworzeniem. W opisie świata w nauczaniu Soboru Watykańskiego II świat nie jest wrogiem wiary, ale chodzi w nim raczej o krytyczny dystans do tych wszystkich rzeczy na świecie, które zamykają człowiekowi dostęp do Boga. W 1987 r. kard. Ratzinger napisał: „Rozum, który rezygnuje z pytania o prawdę (…) właściwie skapitulował jako rozum". Według niego, wiara i rozum to partnerzy rozmowy, których można objaśnić jako nauczającego i nauczanego. Dla obu partnerów papież Benedykt XVI dostrzegał zagrożenia (mogą prowadzić *ad absurdum*). *Logos* oznacza rozum, sens, ale i słowo. Głoszenie Ewangelii nie podlega wąskim ograniczeniom ludzkiego klasyfikowania. Prof. Schaller za kard. Ratzingerem dostrzegał zadawane dziś pytania: „na czym polega rozumność wiary, co jest dla mnie prawdą?". Pytania takie są zredukowaniem prawdy do własnego jej postrzegania. Wia-

ra w nowoczesnym świecie jest „stróżem wrażliwości na prawdę". Mając podstawę w misji głoszenia Słowa Bożego, Kościół posiada także szansę dialogu z teraźniejszością.

Wykład pt. *Europa i kryzys w nauczaniu kard. J. Ratzingera / Benedykta XVI* przedstawił prof. dr hab. Grzegorz Kucharczyk z Polskiej Akademii Nauk. Wystąpienie rozpoczął od przypomnienia słów św. Jana Pawła II: „U samego korzenia kryzysu Europy jest kryzys metafizyczny, rozerwanie związku między wolnością a prawdą, między wiarą a rozumem". W tym kontekście przebadał nauczanie kard. Ratzingera – Benedykta XVI na temat kryzysu Europy. Profesor ukazał je przede wszystkim poprzez analizę przemówienia pt. *Europa – jej duchowe podstawy wczoraj, dziś i jutro*, wygłoszonego w Berlinie w 2000 r., a także nauczania zawartego w encyklikach: *Spe salvi* z 2007 r. i *Caritas in veritate* z 2009 r. Za papieżem wymieniał przyczyny kryzysu Europy. Zaliczył do nich próbę ustanowienia panowania rozumu i wolności również na sposób politycznie realny. Wyjaśnił, że totalitaryzm rodzi się przez panowanie rozumu, które zostało „zadekretowane" przez aparat państwowy. Ideologia laicyzmu chce zbudować państwo czystego rozumu, odcięte od wszelkich korzeni historycznych. Z tego wyrastał marksizm, który był odrodzeniem nurtu apokaliptycznego w XIX w. Kardynał nauczał, że „marksizm jest religią intelektualistów (…), a Marks zapomniał, że człowiek pozostaje zawsze człowiekiem". Prof. Kucharczyk, za kard. Ratzingerem wskazał także środki, określane jako „zaradcze", wobec kryzysu. Powołał się przy tym na spotkanie Benedykta XVI ze wspólnotą benedyktyńską na Monte Cassino w 2009 r. Papież odwołał się wówczas do trzech rzeczy, znanych już za św. Benedykta. Są nimi: krzyż, księga i pług. Krzyż oznacza wiarę w Trójjedynego Boga, a warunkiem odnowy Europy jest otwarcie się na Boga. Księga oznacza wielką wiarę i rozum, powrót do *recta ratio* – rozumu rozumnego, czyli przywrócenia rozumowi rozumu. Natomiast pług należy łączyć z pracą zadaną przez Boga, opanowaniem ziemi i czasu oraz docenienia pracy i wizji ekonomii według katolickiej nauki społecznej.

Ostatni wykład w sesji plenarnej zaprezentował ks. prof. W. Chrostowski. W prelekcji pt. *Europa a chrześcijaństwo – perspektywa biblijna* dokonał egzegezy fragmentów Pisma Świętego, na podstawie której przedstawił korzenie chrześcijańskiej Europy. Profesor wyjaśnił, że w Biblii Hebrajskiej, na którą składają się trzy zbiory: Tora, Prorocy i Pisma, Europa nie jest obecna, ponieważ spisane w niej wydarzenia rozgrywały się na terenie Żyznego Półksiężyca[2]. Europa w okresie dziejów biblijnych była kontynentem, który miał własną kulturę, sztukę, ale

[2] Żyzny Półksiężyc – kraina stanowiąca najżyźniejszą część obszaru Bliskiego Wschodu; biegnie łukiem od Zatoki Perskiej, obejmującej ziemie Iraku, Syrii, Jordanii, Libanu, Palestyny i Izraela, po półwysep Synaj (Egipt); czasem do żyznego Półksiężyca jest zaliczany Cypr; miejsce narodzin najstarszych cywilizacji ludzkich oraz trzech światowych religii monoteistycznych: judaizmu, chrześcijaństwa i islamu; obszar jest zamieszkały głównie przez ludność arabską oraz przez Żydów, Kurdów i ludy tureckie, http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Zyzny-Polksiezyc;4003422.html [dostęp: 10.08.2016]; J.J. Mark, *Fertile Crescent*, http://www.ancient.eu/Fertile_Crescent/ [dostęp: 10.08.2016].

także biblię, jaką stanowiły dzieła Homera: *Iliada* i *Odyseja*. Profesor kontynuował: „Przez wiele stuleci bieguny Mojżesza i Homera się nie spotkały, mimo że zostały spisane długo po nich. Pierwsze spotkanie nastąpiło w okolicach IV w. przed Chrystusem. Aleksander Wielki podporządkował sobie Egipt. Skończył się więc Egipt faraonów, a rodzi się Egipt grecki (330 r. przed Chrystusem). Po Aleksandrze, jeden z władców[3] zapragnął mieć w swojej bibliotece aleksandryjskiej Biblię. Sprowadził ją i zażądał kompetentnych tłumaczy, by przełożono Biblię z języka hebrajskiego na grecki. Nad tłumaczeniem pracowało 70 tłumaczy, stąd nazwa *Septuaginta*. Był to więc przekład dokonany przez hellenistycznego władcę Egiptu. Wołanie o Biblię wyszło zatem od Europy. Gdyby nie to, prawdopodobnie Biblia nigdy nie doszłaby na zachód". Ponadto Profesor przypomniał, że to w Europie rozwinęło się wiele dziedzin, m.in. filozofia. Natomiast w wyniku zderzenia kultury biblijnej z hellenistyczną – pogańska mądrość (w tym kultura, sztuka, poezja, literatura, muzyka) nie została odrzucona jako błędna, ale została wykorzystana jako *praeparatio Evangelica*. Ks. Chrostowski zauważył, że aby te wydarzenia zrozumieć w kontekście Benedykta XVI trzeba przyjrzeć się traktatowi o Duchu Św. Zapytał również: „Jak rozumieć słowa z deklaracji *Dominus Iesus*, według których Jezus jest zbawicielem całej ludzkości? Czy prawda chrześcijańska może być nad każdą inną?". Odpowiadając, Profesor odniósł się do Apostoła Narodów. Podczas drugiej podróży misyjnej Paweł miał widzenie Macedończyka, który krzyczał do niego: „Przepraw się do Macedonii i pomóż nam!" (Dz 16,9). Ponownie więc wołanie o Ewangelię pochodzi z Europy. Od tej pory Paweł stał się misjonarzem Europy. Prelegent tłumaczył, że spotkanie Europy z Ewangelią odbyło się na płaszczyźnie egzystencjalnej. Po przeprawieniu się do Macedonii, pierwszymi osobami, jakie Paweł spotkał na swojej drodze były kobiety, a wśród nich Lidia, ochrzczona jako pierwsza z całym swoim domem, nalegała, by przyjąć misjonarzy do siebie. Przejęła więc inicjatywę, co prowadzi do wniosku, że to chrześcijaństwo doprowadziło do demokratyzacji życia społecznego. Uprzywilejowało ono obydwie płci, natomiast islam i judaizm są religiami mężczyzn. Kard. Ratzinger / Benedykt XVI był świadomy trudności, w jakich przyszło głosić św. Pawłowi Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał. Mądrość Ratzingera – zdaniem Profesora – „jest mocno zakorzeniona w Biblii. Sam Ratzinger pisał, że są to podstawy i problemy już dawno rozwikłane, ale po prostu trzeba do nich wrócić, aby zrozumieć Kościół". Zdaniem Benedykta XVI znaczenie słowa „Kościół" jest wielowymiarowe. Kościół Boży nie jest tylko sumą Kościołów lokalnych, ale w Kościołach lokalnych odzwierciedla się cały Kościół Boży (audiencja generalna z dnia 15 października 2008 r.).

Po zakończeniu sesji plenarnej konferencji miały miejsce równoległe prace w panelach. Panel roboczy pt. „Państwo i prawo" moderował dr hab. Igor Zgoliński, prof. KPSW. Referaty wygłosili: dr Wiesław Juchacz z KPSW (*Porozumienie procesowe jako forma dialogu społecznego*), dr Anna Dziergawka z KPSW (*Pojęcie sprawiedliwości w duchu nauczania Josepha kard. Ratzingera. Pozycja sądu*

[3] Prawdopodobnie Ptolemeusz II Filadelfos.

w świetle zmiany modelu rozprawy sądów), Mieczysław Oliwa z Sądu Okręgowego w Bydgoszczy (*Mediacja procesowa jako rodzaj komunikacji społecznej*); prof. Zgoliński (*Stabilność prawa – wartość jeszcze pożądana czy już zapomniana?*), mgr Marta Czakowska z KPSW (*Zasada wolnych wyborów filarem demokratycznego państwa prawa*), Elwira Pawlak z KPSW (*Doktryny prawno-polityczne narzędziem w walce z problemem migracyjnym w Europie*), Angelika Mrugowska z KPSW (*Postępowanie w sprawach nieletnich w prawie polskim a nauczanie Papieża Benedykta XVI*), Krzysztof Oleksy z KPSW (*Refleksja na temat artykułu 2a Ordynacji podatkowej z uwzględnieniem kontekstu społecznego regulacji*).

Moderatorem panelu teologiczno-filozoficznego był prof. Guz, który jednocześnie jako pierwszy wygłosił referat (*Koncepcja demokracji w myśli Kard. Ratzingera*). Ponadto prelegentami byli: prof. dr hab. Paweł Warchoł OFMConv z Wyższego Seminarium Duchownego OO. Franciszkanów w Łodzi i UKSW w Warszawie (*Ogólnoludzka wartość polskości*), dr hab. Marek Czachorowski z KPSW (*Wychowanie Europy i Polski. Zadanie filozofii?*), ks. M. Kuciński (*Człowiek w kulturze cyfrowej w nauczaniu kard. Ratzingera / Benedykta XVI*).

Prof. dr hab. Andrzej Czyżewski z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu moderował panel ekonomiczny, któremu organizatorzy nadali charakter dyskusji. Referat wygłosiła dr hab. Anna Matuszczak z KPSW (*Teoriopoznawcze przesłanki nowego paradygmatu rozwoju rolnictwa na marginesie encyklik Benedykta XVI*). W dyskusji udział wzięli moderator i prelegentka oraz pracownicy KPSW: dr Beata Bazeli, dr Marek Gałązka, mgr Maryla Bieniek-Majka, mgr Dariusz Czakowski.

Panel pt. „Integralność i tożsamość – drogi rozwoju osoby" moderowali: dr hab. Monika Jaworska-Witkowska, prof. KPSW oraz prof. dr hab. Lech Witkowski z KPSW. Prelekcje przedstawili: ks. prof. dr hab. Zbigniew Marek z Akademii Ignatianum w Krakowie (*Religia w integralnym rozwoju osoby*), s. prof. dr hab. Anna Walulik z Akademii Ignatianum w Krakowie (*Edukacja a edukacja religijna. Implikacje praktyczne*), prof. Witkowski (*Versus, czyli o rozumieniu integralnej struktury rozwoju*), ks. prof. dr hab. Czesław Kustra z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (*Duchowość w rozwoju człowieka biznesu*), prof. Jaworska-Witkowska i mgr Iwona Waszkiewicz [*Niech się stanie (cały) człowiek. O postulacie integralności badawczej w pedagogice i edukacji*].

Kolejny panel, „Kultura i edukacja – partnerstwo w dialogu" moderowała dr hab. Małgorzata Muszyńska, prof. KPSW, która wygłosiła referat jako pierwsza (*Waloryzacja symboli religijnych a ekumenizm*). Następnie głos zabrali: dr Marta Chyła z KPSW i dr Marta Małecka z KPSW (*Drogi tożsamości w postsekularnym społeczeństwie. Od dysonansów do integralności*), mgr Joanna Szefer (*„W oczekiwaniu na mądrość" – potencjał rozwojowy tekstów kulturowych w oparciu o hermeneutykę P. Ricoeura*), mgr Przemysław Gorzelak [*Krytyczna ekologia rodziny jako wspólnoty (wychowującej do) pokoju*], mgr Daria Twaróg (*Edukacja chrześcijańska jako fundament postawy prospołecznej młodzieży*), mgr Monika Szymczak-Kordulasińska z KPSW (*Koncepcja odwrotności i integralności w myśli G.K. Chestertona*)

oraz dr Magdalena Prentka z KPSW (*Absolutystyczno-krytyczny sposób widzenia świata perspektywą epistemiczną mądrości*).

Ostatni panel pt. „Edukacja dobra i etyka pomagania", o charakterze dyskusyjnym, moderowały Dorota Glaza, prof. KPSW, Koordynator Zespołu ds. Wspierania Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy, i prof. Jaworska-Witkowska.

Podsumowania konferencji dokonał prof. Guz. W imieniu organizatorów zapewnił, że referaty z konferencji, po odpowiednim przygotowaniu do druku, zostaną opublikowane. Nawiązując do początku konferencji, zaprosił do uczestnictwa w wydarzeniu z cyklu „Jeden świat – wiele kultur", które zaplanowane zostało na 27-28 października 2016 r. i odbędzie się w formie VII Międzynarodowej Konferencji Interdyscyplinarnej pt. *1050-lecie Chrztu Polski a tożsamość narodowa*, przy stałej współpracy KPSW, Fundacji Watykańskiej Josepha Ratzingera – Benedykta XVI, Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Urzędu Miasta Bydgoszczy.

Information about Author: ANNA SŁOWIKOWSKA Ph.D. – associate professor, Department of Public and Constitutional Church Law, Institute of Canon Law, Faculty of Law, Canon Law and Administration at the John Paul II Catholic University of Lublin; Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin, Poland; e-mail: sanka@kul.pl

KOŚCIÓŁ I PRAWO 5(18) 2016, nr 2, s. 226-229
http://dx.doi.org/10.18290/kip.2016.5.2-14

Andrzej Kukulski
Katedra Prawa Kanonizacyjnego i Sakramentów Świętych KUL

V OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA *KODEKS PRAWA KANONICZNEGO W BADANIACH MŁODYCH NAUKOWCÓW* LUBLIN, 4 CZERWCA 2016 ROKU

Dnia 4 czerwca 2016 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyła się V Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców*. Patronat honorowy nad konferencją objął bp Artur Miziński, Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski. Organizatorami tego wydarzenia byli: Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL, Komisja Prawnicza Oddział PAN w Lublinie, Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL, Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL. W skład Rady Naukowej weszli: ks. dr hab. Mirosław Sitarz, prof. KUL – przewodniczący; ks. prof. dr hab. Józef Krukowski (PAN) – wiceprzewodniczący; ks. dr hab. Piotr Stanisz, prof.